

Energetická náročnost: determinanta změn toků fosilních paliv a implikace pro EU a ČR

Recenze:

Vošta, M.; Bič, J.; Stuchlík, J. Energetická náročnost: determinanta změn toků fosilních paliv a implikace pro EU a ČR. Příbram: Professional Publishing, 2008. 173 s. ISBN 978-80-86946-93-2.

Současné procesy na světové politické scéně a ve světovém hospodářství jsou stále ve větší míře podmíněny činiteli spojenými s energetickou oblastí. Do této problematiky spadají nejen otázky zabezpečování jednotlivých ekonomik primárními energetickými zdroji, ale také problémy znečištění životního prostředí, klimatických změn, energetické náročnosti jak jednotlivých ekonomik, tak i světového hospodářství jako celku.

Poptávka po energetických zdrojích je a bude stále více podmíněna změnou lokalizace světového hospodářství. Hlavním faktorem, který ovlivní změny v lokalizaci světové ekonomiky, budou asijská dynamicky se rozvíjející hospodářská centra. Zejména pak Čína a Indie, jejichž ekonomický růst bude bezprostředně spojen s rostoucí poptávkou po primárních energetických zdrojích.

Události, které se odehrály během posledních pěti let mezi hlavním dodavatelem fosilních paliv do Evropské unie, Ruskem, a tranzitními zeměmi – Běloruskem a Ukrajinou, měly bezprostřední vztah k formování nové podoby energetické politiky Evropské unie. Přerušení dodávek strategických surovin pro Evropu v posledních letech ukázalo spotřebitelům vážný charakter dosavadní evropské energetické politiky, která byla konstituována spíše na bilaterálních vztazích jednotlivých států EU a Ruska. Nastala potřeba formulovat nové zásady energetické politiky EU, které by měly být založeny na společném přístupu k řešení otázek diverzifikace dodávek fosilních paliv do EU a ke snižování energetické náročnosti hospodářství EU. Zároveň by měl být zohledněn společný přístup k otázce klimatických změn a znečištění životního prostředí.

Důsledkem stávající situace v oblasti evropské energetiky je rostoucí poptávka ze strany veřejnosti po dobře koncipovaných, aktuálních a komplexně zpracovaných odborných textech.

Recenzovaná publikace, která je výsledkem práce kolektivu autorů z katedry světové ekonomiky Vysoké školy ekonomické v Praze si klade za cíl zmapovat

situaci v oblasti produkce a spotřeby fosilních paliv ve světě s ohledem na evropský kontinent a zároveň na základě ekonomické a politicko-bezpečnostní analýzy predikovat budoucí změny v tocích ropy a zemního plynu v globálním měřítku.

Dalším cílem této publikace je ověřit hypotézu o konkurenčních výhodách energeticky úsporných ekonomik jako strategie rozvoje a jedné z determinant konkurenceschopnosti EU. Cílem poslední části knihy je analýza bezpečnosti dodávek ropy a zemního plynu, která těsně souvisí s politickou stabilitou dodavatelských regionů primárních energetických zdrojů. Předmětem důkladného rozboru jsou státy Perského zálivu, Střední Asie a kaspického regionu.

Publikace je strukturována do tří kapitol. Na začátku první kapitoly jsou vymezeny základní pojmy zkoumané problematiky. Dále jsou uvedeny faktory, které během posledních desetiletí měly bezprostřední význam na vývoj spotřeby primárních zdrojů energií. Popsány jsou charakteristické rysy globálního energetického hospodářství jak ze strany poptávky, tak ze strany nabídky, a jsou určeny základní vývojové trendy světového energetického hospodářství.

V kontextu světové energetiky je rozebrána struktura palivo-energetické bilance se zaměřením na oblast EU. Dále jsou charakterizovány pozice jednotlivých druhů primárních energií a budoucí změny v této struktuře v návaznosti na současné trendy vývoje spotřeby fosilních paliv. Publikace se zaměřuje zejména na ropu a zemní plyn.

Druhá kapitola pojednává o koncepcích energetické náročnosti a o vnějších aspektech konkurenceschopnosti národních ekonomik. V rámci pojednaných koncepcí je rozebrán vliv ekonomické vyspělosti na působení podnikatelského sektoru v oblasti uplatňování úsporných opatření. Z makroekonomického hlediska jsou prozkoumány závěry tzv. Sternovy zprávy vzhledem k problematice obchodování povolenkami a k roli veřejného sektoru v procesu regulace emisí.

V rámci energetické náročnosti jsou nastíněny hlavní determinanty, které ovlivňují energetické úspory. Na základě časové analýzy je zohledněn vztah mezi vývojem cen ropy a objemem realizovaných úspor. Pro čtenáře určitě zajímavou je analýza korelací mezi ekonomickou úrovní národních ekonomik a jejich energetickou efektivností.

Závěrečná část recenzované publikace je věnována otázce dosavadního a budoucího politického vývoje v regionech strategických dodavatelů do Evropské unie. Jedná se zejména o oblast Perského zálivu, země kaspického regionu a Střední Asii. V této kapitole jsou vymezeny ekonomické a zahraničně-politické determinanty stability a rozvoje těchto oblastí a zároveň jsou nastíněny budoucí výzvy pro zahraniční politiku spotřebitelských států ve vztahu k těmto regionům.

Přínosem dané publikace je velmi kvalitní a hluboký interdisciplinární pohled na problematiku výskytu, těžby a transportu primárních energetických zdrojů v kontextu formování energetické politiky EU. Velice zajímavou lze ozna-

čit druhou část publikace, ve které na základě regresní analýzy jsou vyčleněny základní trendy ve vývoji energetické náročnosti jednotlivých ekonomik jež ovlivňují úroveň spotřeby a energetické intenzity.

Autory zpracovaný soubor materiálů je v současné době zapotřebí vnímat prizmatem určitých změn v konfiguraci struktury energetických vztahů. Jedná se především o zintenzivnění implementace technologií zkapalňování zemního plynu ve světě, která již teď začíná podstatně ovlivňovat jeho tržní cenu. Dalším faktorem je výskyt a současná průmyslová těžba břidlicového plynu v USA a potenciální realizace stejných projektů v jednotlivých regionech EU. Vliv těchto a dalších faktorů na hospodářsko-politické dění vzhledem ke značné úrovni dynamiky těchto procesů vyvolává stále větší potřebu po aktuálních analýzách stávající situace v oblasti energetiky. Těmto potřebám bezesporu vyhovuje daná publikace, která komplexně a na vysoké odborné úrovni řeší stanovené cíle.

Vzhledem k tomu, že otázky včasného a plynulého zásobování ropou a zemním plynem dnes už nemají jen ryze hospodářský charakter, ale řadí se do oblasti bezpečnostní politiky, lze odvodit, že do budoucna otázkám diverzifikaci fosilních paliv a snižování energetické náročnosti jednotlivých ekonomik bude věnována stále větší pozornost ze strany vedení národních států a integračních uskupení.

Předložená publikace, jejímž pozitivem je mj. velký objem zpracovaných informací, dat a dokumentů, je bezesporu kvalitním a hlavně aktuálním zdrojem pro odbornou sféru i širokou čtenářskou veřejnost. Nepochybně je využitelná i jako studijní materiál pro studenty vysokých škol s ekonomickým zaměřením.

